

Ανώτερη εκπαίδευση

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, οι πολιτικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση χαράσσονται στο επίπεδο των μεμονωμένων κρατών μελών. Συνεπώς, η ΕΕ διαδραματίζει κυρίως υποστηρικτικό και συντονιστικό ρόλο. Οι κύριοι στόχοι της δράσης της Ένωσης στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνουν την ενίσχυση της κινητικότητας των φοιτητών και του προσωπικού των πανεπιστημίων, την ενθάρρυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης πτυχίων και περιόδων φοίτησης και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Νομική βάση

Η εκπαίδευση —στο συγκεκριμένο πλαίσιο και η τριτοβάθμια εκπαίδευση— αναγνωρίστηκε επισήμως ως τομέας αρμοδιότητας της ΕΕ από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992. Η Συνθήκη της Λισαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) δεν τροποποίησε τις διατάξεις σχετικά με τον ρόλο της ΕΕ στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Σύμφωνα με τον τίτλο XII άρθρο 165 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ «η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία». Στο άρθρο 165 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ αναφέρεται ότι η δράση της Ένωσης έχει στόχο «να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας· να ευνοεί την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, μεταξύ άλλων και μέσω της ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και περιόδων φοίτησης· να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων· να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών· και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εκπαίδευσης εξ αποστάσεως».

Επιπλέον, η Συνθήκη της Λισαβόνας περιέχει μια διάταξη η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί οριζόντια «κοινωνική ρήτρα». Το άρθρο 9 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι: «Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της, η Ένωση συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

Επιπλέον, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες (άρθρο 6 της ΣΕΕ) αναφέρει ότι: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση» (Άρθρο 14).

Στόχοι

A. «Ευρώπη 2020» και «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020»

Η [στρατηγική «Ευρώπη 2020»](#) έχει αυξήσει το ευρωπαϊκό πολιτικό ενδιαφέρον για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ([COM\(2010\)2020](#)). Οι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» επικεντρώνονται στην «έξυπνη», «βιώσιμη» και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξη και πρόκειται να επιτευχθούν μέσω αποτελεσματικότερων επενδύσεων στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία. Το [Στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης](#) (ΕΚ 2020) εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μάιο του 2009^[1]. Θέτει ορισμένους στόχους οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020, μεταξύ των οποίων:

- Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30 έως 34 ετών με μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 40%·
- το 20% τουλάχιστον των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 6% των ατόμων ηλικίας 18 έως 34 ετών με αρχική επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να έχουν περάσει κάποιο διάστημα σπουδών ή κατάρτισης στο εξωτερικό·
- τουλάχιστον το 82% των αποφοίτων με ηλικία 20 έως 34 ετών που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση και έπαψαν να τελούν υπό εκπαίδευση πριν από 1 έως 3 έτη θα πρέπει να έχουν απασχόληση.

B. Η διαδικασία της Μπολόνια

Πέρα από τις πολιτικές πρωτοβουλίες των ίδιων των κρατών μελών, η ΕΕ υποστηρίζει ενεργά τις προτεραιότητες της διαδικασίας της Μπολόνια, η οποία, από την έναρξή της το 1999, αποσκοπεί στην εξασφάλιση πιο συγκρίσιμων, συμβατών και συνεκτικών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, με αποκορύφωμα τη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΕΧΤΕ) με τη διακήρυξη της υπουργικής διάσκεψης Βουδαπέστης-Βιέννης τον Μάρτιο του 2010.

Γ. Το νέο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση

Το 2017 η Επιτροπή δημοσίευσε το «νέο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση» ([COM\(2017\)0247](#)). Επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς προτεραιότητας:

- ευθυγράμμιση της ανάπτυξης δεξιοτήτων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας·
- διεύρυνση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μείωση των αποκλεισμών και αύξηση της εμπέλειάς της στην κοινωνία·
- ενίσχυση της ικανότητας καινοτομίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης·
- αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

[1]EE C 119 της 28.5.2009, σ. 2.

Δ. Ο ευρωπαϊκός χώρος εκπαίδευσης

Τον Μάιο του 2018, μετά τη διάσκεψη κορυφής του Γκέτεμποργκ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια ανακοίνωση με τίτλο: «Χτίζοντας μια ισχυρότερη Ευρώπη: ο ρόλος των πολιτικών για τη νεολαία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό» (COM(2018)0268). Το εν λόγω έγγραφο περιγράφει το όραμα της Επιτροπής για την οικοδόμηση ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, που θα περιλαμβάνει:

- την ενίσχυση του προγράμματος Erasmus+·
- τη δημιουργία τουλάχιστον 20 ευρωπαϊκών πανεπιστημίων έως το 2024. Αυτό αναμένεται να συμβάλει στην ανάδειξη ευρωπαϊκών πτυχίων που θα αναγνωρίζονται σε όλη την Ευρώπη·
- τη δημιουργία ευρωπαϊκής φοιτητικής ταυτότητας με στόχο τη διευκόλυνση της κινητικότητας·
- μια πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης των πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των αποτελεσμάτων περιόδων μάθησης στο εξωτερικό (COM(2018)0270).

Επιτεύγματα

A. Erasmus+

Κύριος στόχος του Erasmus+, το οποίο εγκρίθηκε επίσημα τον Δεκέμβριο του 2013^[2], είναι η επένδυση στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη, μέσω ενός ενιαίου ολοκληρωμένου προγράμματος. Το [Erasmus+](#) συνδυάζει πρώην ξεχωριστές τομεακές και εγκάρσιες πολιτικές στο πλαίσιο του Προγράμματος διά Βίου Μάθησης (LLP, 2007-2013) στους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, διμερή προγράμματα με άλλες χώρες ή ηπείρους), της σχολικής εκπαίδευσης (Comenius), της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Leonardo da Vinci), της εκπαίδευσης ενηλίκων (Grundtvig), της νεολαίας (Youth in Action) και των σπουδών με αντικείμενο την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Jean Monnet). Παράλληλα, συμπεριλαμβάνεται για πρώτη φορά ο αθλητισμός. Το Erasmus+ έχει προϋπολογισμό ύψους 14 δισεκατομμυρίων ευρώ, και υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας τόσο μεταξύ κρατών μελών όσο και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Το Erasmus+ αποσκοπεί στην αναδιάρθρωση και τον εξορθολογισμό των δραστηριοτήτων γύρω από τρεις βασικές δράσεις των στοχευμένων τομέων:

- Μαθησιακή κινητικότητα ατόμων·
- συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή καλών πρακτικών·
- υποστήριξη πολιτικών μεταρρυθμίσεων.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στο πλαίσιο του γενικού σχεδιασμού του Erasmus+. Τουλάχιστον 33,3% του συνολικού προϋπολογισμού

[2]EE L 347 της 20.12.2013, σ. 50.

του Erasmus+ προορίζεται για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δύο εκατομμύρια φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αναμένεται να συμμετάσχουν σε προγράμματα κινητικότητας κατά την περίοδο από το 2014 έως το 2020. Το Erasmus+ όχι μόνο υποστηρίζει την κινητικότητα των φοιτητών και του προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά χρηματοδοτεί επίσης τα κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών του Erasmus Mundus και τα δάνεια για μεταπτυχιακές σπουδές Erasmus+. Από το 2018 και μετά στηρίζει και το έργο των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων: μετά την πρώτη πρόσκληση, επιλέχθηκαν 17 ευρωπαϊκά πανεπιστήμια με τη συμμετοχή 114 ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από 24 κράτη μέλη.

Η Επιτροπή δημοσίευσε την πρότασή της για ένα διάδοχο πρόγραμμα (2021-2027) τον Μάιο του 2018 ([COM\(2018\)0367](#)). Η συνολική αρχιτεκτονική του προγράμματος δεν έχει αλλάξει, συμπεριλαμβανομένων των τριών βασικών δράσεων που είχαν ήδη συσταθεί στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει τον διπλασιασμό του προϋπολογισμού σε 30 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σύγκριση με την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

B. Δράσεις «Marie Skłodowska-Curie» (MSCA)

Το MSCA, που αποτελεί μέρος του προγράμματος-πλαisiού της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία («Ορίζοντας 2020»), στηρίζει την κατάρτιση στον χώρο της έρευνας και την επαγγελματική εξέλιξη, εστιάζοντας στην απόκτηση καινοτόμων δεξιοτήτων. Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί την κινητικότητα σε παγκόσμιο και διατομεακό επίπεδο για άριστη έρευνα σε οποιοδήποτε πεδίο. Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι υποτροφίες MSCA ενθαρρύνουν τη διεθνή, διατομεακή και διεπιστημονική κινητικότητα. Οι δράσεις MSCA έχουν αποτελέσει το κύριο ενωσιακό πρόγραμμα κατάρτισης σε επίπεδο διδακτορικού, με τη χρηματοδότηση 25 000 διδακτορικών και μεταδιδακτορικών ερευνητικών έργων. Εκτός από την προαγωγή της κινητικότητας μεταξύ χωρών, το πρόγραμμα επιδιώκει επίσης να άρει τα υπαρκτά ή εικαζόμενα εμπόδια ανάμεσα στον ακαδημαϊκό χώρο και άλλους τομείς, ιδίως τον τομέα των επιχειρήσεων. Χρηματοδοτεί επίσης την [Ευρωπαϊκή Νύχτα των Ερευνητών](#), μια σειρά από δημόσιες εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο σε όλη την Ευρώπη την τέταρτη Παρασκευή του Σεπτεμβρίου για την προώθηση του έργου των ερευνητών. Το MSCA δεν θα πρέπει να αλλάξει ουσιαστικά στο πλαίσιο του νέου προγράμματος-πλαisiού της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία 2021-2027 («Ορίζων Ευρώπη»).

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Χάρη στην αυξανόμενη πολιτική του σημασία κατά τις τελευταίες δεκαετίες, το Κοινοβούλιο έχει καταφέρει να ασκεί αυξανόμενη επιρροή στη διαμόρφωση πολιτικών στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

A. Κινητικότητα

Το Κοινοβούλιο έχει εργαστεί επιτυχώς για να αυξηθεί ο προϋπολογισμός που διατίθεται για τα υφιστάμενα προγράμματα στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένου του Erasmus +. Τον Φεβρουάριο του 2017, ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με το πρόγραμμα Erasmus+^[3], το οποίο αναλύει τα πρώτα έτη εφαρμογής του

[3]ΕΕ C 252 της 18.7.2018, σ. 31.

προγράμματος, υπογραμμίζει τις επιτυχίες του και προτείνει αλλαγές για να βελτιωθεί το δεύτερο μέρος του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου. Για την επόμενη γενιά του Erasmus+, το Κοινοβούλιο πρότεινε τον τριπλασιασμό του προϋπολογισμού σε 41 δισ. ευρώ, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να συμμετάσχουν περισσότεροι φοιτητές στο πρόγραμμα. Το Κοινοβούλιο τόνισε επίσης την ανάγκη για καλύτερη συνεργασία με άλλα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα και για συγχρηματοδότηση των δράσεων που επί του παρόντος δεν χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Erasmus +^[4]. Το τελικό κείμενο του νέου κανονισμού για το πρόγραμμα Erasmus πρόκειται να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης και συμφωνίας με το Συμβούλιο κατά την έναρξη της 9ης κοινοβουλευτικής περιόδου. Όσον αφορά την περίπτωση αποχώρησης του ΗΒ από την ΕΕ χωρίς συμφωνία, το Κοινοβούλιο έχει επίσης διαδραματίσει κεντρικό ρόλο για να διασφαλίσει τα δικαιώματα και το καθεστώς των νέων που συμμετέχουν επί του παρόντος σε πρόγραμμα ανταλλαγής Erasmus+^[5].

Β. Σύνδεση με την απασχόληση

Όλα αυτά τα χρόνια, το Κοινοβούλιο ανέκαθεν ενδιαφερόταν για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη σύνδεσή της με την απασχόληση. Το 2012 το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης^[6], στο οποίο καλεί τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να ενσωματώσουν τη διά βίου μάθηση στα προγράμματα σπουδών τους και να προσαρμοστούν στις νέες προκλήσεις δημιουργώντας νέους τομείς σπουδών οι οποίοι αποτυπώνουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Μετά την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 30ής Μαΐου 2017, σχετικά με ένα νέο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ([COM\(2017\)0247](#)), το Κοινοβούλιο ενέκρινε στις 12 Ιουνίου 2018 ψήφισμα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης στην ΕΕ^[7]. Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το εν λόγω ψήφισμα ζητεί τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επενδύσουν περισσότερο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, του κόσμου της εργασίας, της βιομηχανίας, των ερευνητικών κοινοτήτων και της κοινωνίας στο σύνολό της.

Γ. Η διαδικασία της Μπολόνια

Το Κοινοβούλιο έχει επιδείξει από καιρό το ενδιαφέρον του για την ολοκλήρωση και την προώθηση της διαδικασίας της Μπολόνια. Το 2012 ενέκρινε ψήφισμα^[8] που τονίζει τη σημασία των μεταρρυθμίσεων της Μπολόνια για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΧΤΕ) και την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Με ψήφισμά του στις 28 Απριλίου 2015^[9], το Κοινοβούλιο διατύπωσε την άποψη ότι οι μεταρρυθμίσεις της Μπολόνια συνέβαλαν στη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων καθώς και της ελκυστικότητας της τριτοβάθμιας

[4]Κείμενα που εγκρίθηκαν, [P8_TA\(2019\)0324](#).

[5]Κείμενα που εγκρίθηκαν, [P8_TA\(2019\)0167](#): Συνέχιση των εν εξελίξει δραστηριοτήτων μαθησιακής κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+ στο πλαίσιο της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ

[6]ΕΕ C 258 E της 7.9.2013, σ. 55.

[7]Κείμενα που εγκρίθηκαν, [P8_TA\(2018\)0247](#).

[8]ΕΕ C 251 E της 31.8.2013, σ. 24.

[9]ΕΕ C 346 της 21.9.2016, σ. 2.

εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Η διαδικασία της Μπολόνια κατέστησε επίσης πιο συγκρίσιμες τις δομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με την παροχή συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας κατά την αναγνώριση των πτυχίων.

Τον Απρίλιο του 2018 το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την εφαρμογή της διαδικασίας της Μπολόνια^[10]. Το εν λόγω ψήφισμα ζητούσε από την επόμενη υπουργική διάσκεψη για τον EXTE, το 2018 στο Παρίσι, μια κριτική αξιολόγηση της διαδικασίας της Μπολόνια. Το ψήφισμα τόνιζε την ανάγκη να βελτιωθεί η κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης, με συγκεκριμένες ευκαιρίες πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους φοιτητές με αναπηρίες και όσους προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Υποστήριζε την καθιέρωση προσβάσιμων και δίκαιων μηχανισμών για τη χορήγηση υποτροφιών και επιδομάτων κινητικότητας. Επίσης, ζητούσε από την ΕΕ και τα κράτη μέλη να αυξήσουν τους προϋπολογισμούς τους στον τομέα της εκπαίδευσης, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση θα είναι δωρεάν και προσιτή σε όλους.

Pierre Hériard
01/2020

[10]Κείμενα που εγκρίθηκαν, [P8_TA\(2018\)0190](#).

